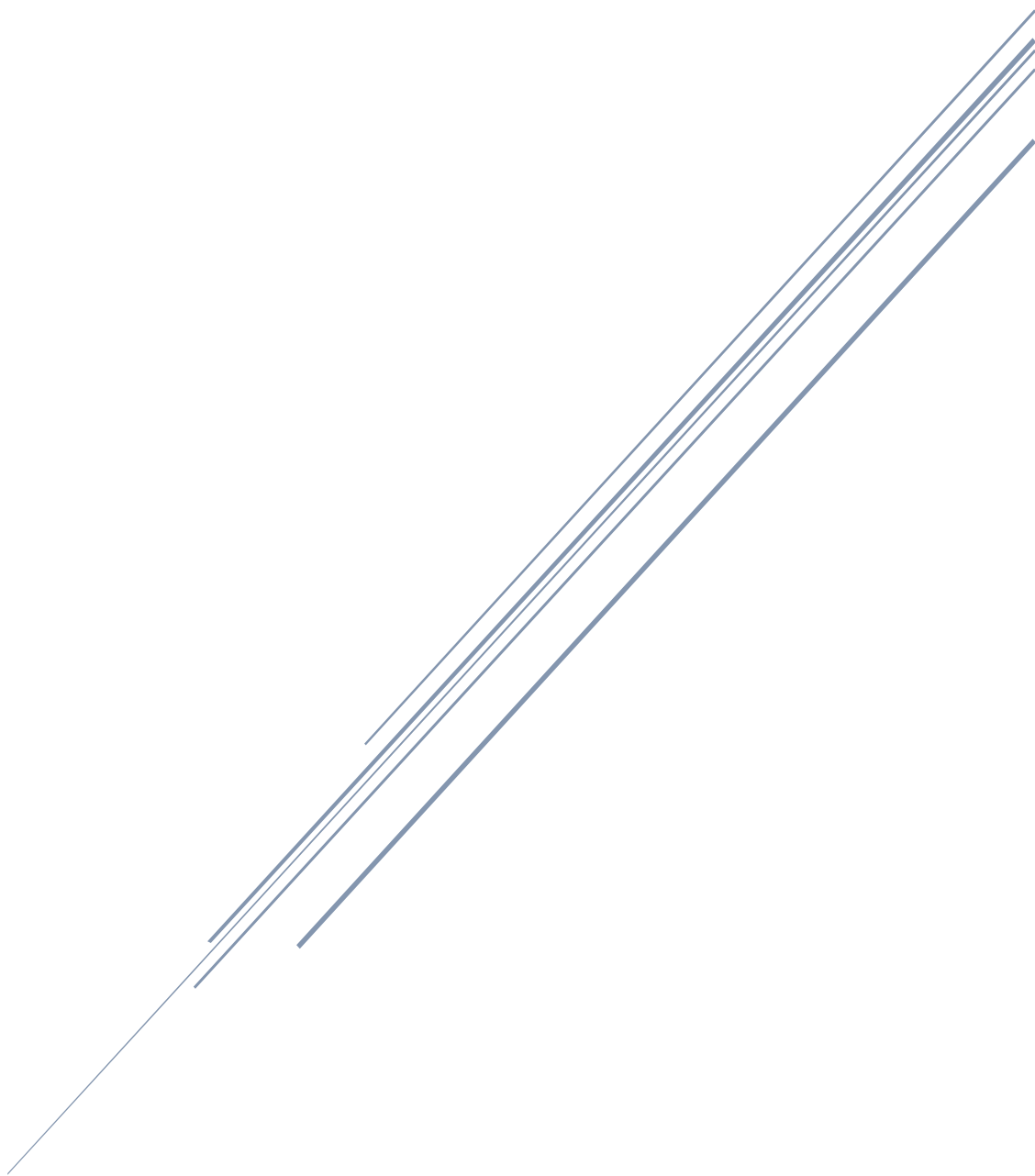

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Саставни део Школског програма

Јасна Гађански, директорка

Саша Поштић, председник Школског одбора

Садржај

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања.....	2
Појмови насиља и злостављања.....	2
Превентивне мере и активности.....	4
Начини на које се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад школе на свим нивоима.....	4
Превентивне активности и мере на нивоу школе.....	5
Превентивне активности и мере на нивоу одељења	8
Превентивне активности на појединачном нивоу.....	9
Стручно усавршавање запослених.....	10
Начини информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања.....	10
Подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељенске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе	12
Подстицање ученика за вршење друштвено корисног и хуманитарог рада	13
Садржаји и начини за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања	14
Поступци за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања понашања.....	15
Начин реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа	16
Облици и садржаји рада са свим ученицима и ученицима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања	22
Сарадња са породицом, локалном заједницом, полицијом и другим релевантним организацијама, органима и службама.....	22
Начини праћења , вредновања и извештавања органа школе о остваривању и ефектима програма заштите.....	23
Поступање школе у одговору на кризни догађај	24
Појам кризног догађаја.....	24
Активности и поступање установе у кризним ситуацијама	25
Поступање установа након кризног догађаја	28

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Програм заштите од насиља обезбеђује планирање и реализацију превентивних активности, успостављање јасних улога и процедура у ситуацијама насиља, помаже у подизању нивоа свести и осетљивости на насиље. Обухвата све ученике у школи, без обзира да ли се њима догодило насиље и да ли су насилници. Остварује се у школи и школско особље је првенствено одговорно за његово спровођење.

Циљ мера и активности предвиђених овим програмом је развијање позитивне атмосфере, безбедног, сигурног и подстицајног окружења у школи као и васпитним деловањем и неговањем атмосфере сарадње, уважавања и конструктивне комуникације превенирати све облике насиља, злостављања и занемаривања.

Задаци овог програма су:

- повећање свест о проблему насиља и знање о њему
- да се спостигне активно укључивање наставника и родитеља у решавање проблема школског насиља
- да се развију школска правила и процедуре против насилног понашања
- да се обезбеди подршка жртвама насиља у школи

Програм превенције дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности уско је повезан са програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања. Активности оба програма се преплићу пошто је свако дискриминаторно понашање уједно и насилно понашање.

Овај програм је усклађен са Протоколом о поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.

Појмови насиља и злостављања

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

- насиље ученика према другом детету, ученику или запосленом;
- насиље родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

Табела. 1 Облици насиља и злостављања

Физичко насиље	је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.
Психичко насиље	понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање	понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.
Дигитално насиље	злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу угрожавање достојанства личности и остварује се слањем порука, видео записа, електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web сите), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и објављивањем садржаја или поверљивих личних података без сагласности (информација, слика, видео снимака и сл.).
Злоупотреба детета и ученика	<p>је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе).</p> <p>Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.</p>
Сексуално насиље	је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.
Занемаривање и немарно поступање	<p>је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.</p> <p>Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.</p>
Родно засновано насиље	је свако чин насиља над дететом због рода, родног идентитета, пола, полних карактеристика или сексуалне оријентације а може да укључи родне предрасуде

Трговина људима	је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.
Експлоатација	је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Превентивне мере и активности

Превентивним активностима се:

- 1) подиже **ниво свести и осетљивости** детета и ученика, родитеља и **свих** запослених **за препознавање** свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује **атмосфера** сарадње и толеранције, поверења, уважавања и конструктивне комуникације **у којој се не толерише** насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују **знања, вештине и ставови** потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује **познавање процедура за пријављивање и поступање** код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) подстиче **усвајање позитивних норми** и облика **понашања**, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије;
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања **ученика са тешкоћама** и сметњама у развоју и инвалидитетом;
- 7) развијају **социоемоционалне компетенције** деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Начини на које се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад школе на свим нивоима

Овим Програмом предвиђене активност превенције насиља, занемаривања и злостављања креиране су у складу са анализом стања у школи и уграђене су у свакодневни живот и рад школе. Ове активност остварују се кроз васпитне, наставне и ваннаставне активности. А у њих су укључени сви учесници образовно васпитног процеса. Ове активности усмерене су на изградњу позитивне климе у школи у којој се не толериште насиље, а позитивно понашање се подстиче и награђује. Важно је укључивање самих ученика у давање информација о школском насиљу и у пружање помоћи и подршке вршњацима који су жртве насиља.

Превентивне активности које се остварују на нивоу школе планирају се и другим документима које школа има и то:

Развојним планом школе, Годишњим планом рада школе, Годишњим плановима наставе из предмета Физичко и здравствено васпитање, Грађанско васпитање, годишњим Планом рада Ученичког парламента, годишњим Планом рада Школског одбора, Планом рада Савета родитеља, годишњим плановима рада стручних актива из области предмета, годишњим плановима рада Тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, Тима за развој Школског програма, Тима за развојно планирање, Тима за самовредновање, и Тима за развој квалитета установе. Сви ови планови треба да буду усклађени са конкретним потребама школе односно ученика, запослених и родитеља.

Превентивне активносит и мере на нивоу школе

Табела 2 Превентивне активности на нивоу школе

<ul style="list-style-type: none"> • формирање Тима за заштиту од насиља насиља који треба да координира све аспекте школског програма заштите – пре почетка школске године 	Директор
Анализа стања безбедности	
<ul style="list-style-type: none"> • анализа резултата самовредновања из области Етос • обавештавање о стању безбедности у школи 	Наставничко веће Школски одбор Савет родитеља на основу Извештаја Тима за самовредновање и Тима за заштиту
<ul style="list-style-type: none"> • анализа посотјећег Програма заштите и његових резултата: <ul style="list-style-type: none"> - које мере се већ предузимају у превенцији насиља - какви су физички и технички услови за примену мера и активности - давање предлога мера, активности, акција, програма за наредну школску годину - 	Наставничко веће, Школски одбор Савет родитеља Ученички парламент <i>Тим за обезбеђивање квалитета и развој школе</i>
<ul style="list-style-type: none"> • примена анонимног упитника за ученике да би се проценила природа и учесталост насиља у школи два пута годишње: на крају првог полугодишта и на крају другог полугодишта 	Тим за заштиту Стручни сарадници и одељенске старешине
<ul style="list-style-type: none"> • састанак Колегијума – да се размотре резултати обављених анализа, резултати упитника о процени насиља у школи и предложи план активности превенције и интервенције 	Колегијум
Обавештавање	
<ul style="list-style-type: none"> • Обавештавање ученика, запослених, и родитеља ученика о активносима и плану рада Тима за заштиту • обезбеђивање информација о опасности од насиља и о расположивости служби – помоћу постера, брошура, предавања, видеа • обука родитеља, запослених и ученика за употребу платформе „Чувам те“ - континуирано обучавају нове родитеље и нове запослене као и ученике 	Тим за превенцију насиља Тим за развој школског програма Тим за унапређење квалитета и развој школе Тим за Развојно планирање Тим за самовредновање Тим за заштиту Стручни сарадници Савет родитеља

Правила понашања	
<ul style="list-style-type: none"> • доношење и стални развој правила на нивоу школе против насиља – континуирано и усклађено са резултатима самовредновања области Етос 	Парламент Тим за квалитет и развој школе Радна група формирана
<ul style="list-style-type: none"> • Доношење јасних правила понашања у школи <ul style="list-style-type: none"> - правила треба да буду добро формулисана - правила се могу мењати након одређеног времена примене или када нова правила постану актуелнија 	правила понашања доносе сви обезбедити да и ученици учествују у доношењу правила
<ul style="list-style-type: none"> • Оглашавање правила понашања тако да буду видљива и доступна <ul style="list-style-type: none"> - на почетку сваке школске године прочитати ученицима, родитељима и запосленима - објавити их на веб страници школе - окачити их на видно место у школском холу - правити паное са истакнутим правилима 	Одељенске старешине Тим за заштиту
<ul style="list-style-type: none"> • Праћење примене правила понашања 	Радна група за праћење, сви запослени ученици
Обезбеђивање механизма за поштовање правила	
Едукативне активности	
<ul style="list-style-type: none"> • спровођење континуиране интерактивне методе укључивања ученика, родитеља и запослених у планирање превентивних активности и решавање кризних ситуација кроз активности као што су : организовање трибина, фокус група и примена дигиталних платформи за едукацију запослених, ученика и родитеља • Укључивање подразумева да: предлажу план на годишњем нивоу у којем предлажу и организују трибине, предлажу и реализују фокус групе, предлажу платформе за едукацију запослених, родитеља и ученика из облаасти превенције насиља 	Тим за заштиту Тим за развојно планирање , Тим за унапређење квалитета и развој школе Ученички парламент Савет родитеља Директор
<ul style="list-style-type: none"> • СУД ученика – програм за обуку ученика у упрљављању конфликтом и вршњачко посредовање 	Стручни сарадници Спољашњи сарадници

<ul style="list-style-type: none"> Образовање у вези са законом страница на сајтиу школе посвећена школском насиљу и вршњачком злостављању ученика које пружају могућност да се добију практични савети и стручна помоћ, да се размене искуства и информације и да се добију обавештења о програмима превенције 	<p>Тим за заштиту Тим за развојно планирање Тима за квалитет и развој школе Стручни сарадници</p>
<ul style="list-style-type: none"> увођење јасних правила против неприхватљивог понашања према вршњацима. 	
<ul style="list-style-type: none"> Развој координираног система надзора на школским одморима 	<p>Дежурни наставници Парламент</p>
<ul style="list-style-type: none"> Школа да организује кампање против вршњачког злостављања међу ученицима и да се спречи школско насиље 	<p>Стручни сарадници Парламент Одељенске заједнице и старешине</p>
Физичке мере превенције	
<ul style="list-style-type: none"> обавезно дежурство наставника према распореду који доноси директор и у складу са Правилником о безбедности ученика 	<p>Дежурни наставници</p>
<ul style="list-style-type: none"> На основу података од ученика о месту где су доживели насиље на плану школске зграде одредити места ризична за безбедност појединих категорија ученика – обавезно на почетком школске године али и чешће уколико се укаже потреба 	<p>Тим за заштиту дежуерни наставници</p>
<ul style="list-style-type: none"> повећан надзор ученика на местима на којима се најчешће дешава насиље – све време рада школе 	<p>дежурни наставници</p>
<ul style="list-style-type: none"> ангажовање службеника обезбеђења у школи – на почетку школске године 	<p>директор</p>
<ul style="list-style-type: none"> адекватно осветљење у згради и школском дворишту 	<p>директор</p>
<ul style="list-style-type: none"> повремено обилажење школе од стране полицијских службеника 	<p>Полиција</p>
<ul style="list-style-type: none"> физичко техничко обезбеђење 	<p>директор</p>

Превентивне активности и мере на нивоу одељења

Циљ активности на нивоу одељења

- стварање климе у одељењу која је ненасилна и у којој се вреднује понашање које доприноси превенцији насиља
- успостављање јасних одељенских правила против насиља
- обавеза одељенског старешине да редовно одржава састанке са ученицима на којима би се бавили темом вршњачких односа и вршњачког насиља
- одржавање превентивних програма чији је циљ да ученици стекну знања и вештине и усвајају вредности које спречавају проблематично понашање, ти програми могу да трају један школски час али и неколико сати
- одељенски старешина је обавезан да редовно одржава родитељске састанке

Табела 3 Актовности на нивоу одељењске заједнице

Активности	
Ученици учествују у процесу доношења одељенских правила понашања и правила понашања у школи	
Ученици су укључуени у праћење примене правила понашања	одељенска заједница предлаже технике праћења
Учење просоцијалних понашања посматрањем других - кроз гледање филмова или играње улога које се сниме па се након тога анализирају ситуације - кроз посматрање како се ученици награђују за добро понашање	
Учење просоцијалних понашања– директним искуством - понашање на одређен начин и добијање награде за то	
Развијање просоцијалних вештина: ненасилно решавање конфликта, преговарање, подесно обрачунавање са оптужбама, успешно одговарање на неуспех, оптужбе, задиркивање, одбацивање или бес - обука за вођење дебате, - одржавање јавне дебате на задату тему (аргументације за и против) - обука у техникама ненасилне комуникације	
Стварање , код ученика, потребе за алтернативама насилном понашању нпр туча : - ученици дискутују у одељењима о потенцијалним добитницима и губитницима због туче, - анализирају шта претходи тучи и - увежбавају избегавање туче (или других облика насилног понашања)	- видео снимак, - играње улога
Поучавати ученике да је ствар избора да ли ће насилно или ненасилно решавати конфликте али да је важно изузети у обзир и потенцијалну последицу	- играње улога - анализа ситуација и могућих опција
Систем награђивање ученика за добро понашање постизање добрих резултата на такмичењима активно учествовање у раду Парламента,	

За организовање и планирање конкретних тематских активности на нивоу одељења задужени су Тим за заштиту, одељенске старешине и стручни сарадници.

Носиоци активности на нивоу одељења могу бити одељенске старешине, стручни сарадници, Ученички парламент, родитељи, спољашни сарадници.

Конкретне активности се планирају Годишњим планом рада школе у оквиру Плана заштите од насиља којим се јасно дефинишу временска артикулација, носиоци и учесници одређене активности за одређену школску годину и у оквиру Плана рада Ученичког парламента.

Превентивне активности на појединачном нивоу

- рад на појединачном нивоу обухвата рад са ученицима који су били жртве насилног понашања
- рад са ученицима који су починиоци насилног понашања или насиља „ процедура обештећења“
- састанци са родитељима ученика који су укључени) индивидуални или групни
- рад са ученицима који су сведоци насиља

Табела 4 Активности на појединачном нивоу

Ученицима жртвама пружа се интензивна подршка усмерена на појачавање њихових социјалних вештина , емоционална помоћ и разговор о стратегијама за успешније поступање у случају да их неко злоставља	- одељенски старешина - стручни сарадници из школе - стручњаци за ментално здравље
Између насилних ученика и одељенског старешине се саставља „Уговор“ који предвиђа да ученика поправи последице свог агресивног понашања тако што ће урадити нешто за жртву или разред	
Обука у контроли беса – посматрањем других	

Стручно усавршавање запослених

У овом Програму Стручно усавршавање запослених подразумева обучавање ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање . препознавање и реаговање на насиље, злостављање и занемаривање

У школи тежимо да стварамо климу којој се квалитет васпитно образовног процеса и односа межу учесницима сматра најбољом превентивном мером. да би се то остварило потребно је стално стручно усавршавање свих запослених. Циљ је стицање знања и развијање вештина за конструктивно реаговање на насиље и за благовремено уочавање понашања која указују да дете трпи или чини насиље. Стручно усавршавање из ове области може бити у установи и ван установе. У план стручног усавршавања запослених обавезно унети бар једну тему из области заштите односиља, злостављања ии занемаривања.

Табела 5 Области стручног усавршавања запослених у области заштите

Теме/ области	
<ul style="list-style-type: none"> - стицање знања о врстама и облицима насиља и начинима реаговања - Упознавање са Протоколом о поступању - Усвајање процедура у случају кршења правила - вештине тимског рада - управљање сукобима и конфликтима - развијање социјалних вештина код ученика - обука у техникама за конструктивно решавање конфликта - обука за примену технике реституције - -принципи, значај преговарања, - обука за примену техника и метода преговарањаљ - Обука за праћење и вођење евиденције - Обука за вођење појачаног васпитног рада - значај позитивне дисциплине - значај квалитета наставе за превенцију насиља 	

Начини информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Школа планира и прецизира начине и временску динамику информисања ученика, запослених и родитеља о њиховим обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања

осим тога, Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања информисање ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења помоћи и подршке од Тима за заштиту.

Табела 6 Начини и динамика информисања о обавезама и одговорностима

<p>Информисање ученика</p> <p>на часу одељенске заједнице - минимум један час у полугодишту је посвећен теми обавеза и одговорности - на састанцима Ученичког парламента – најмање један састанак у полугодишту посветити теми обавеза и одговорности ученика - преко представника ученика члана Тима за заштиту - преко огласне табле у холу школе – током читаве године - преко веб стране школе током читаве године - путем истакнутих правила у учионицама – током читаве године -путем књиге обавештења,</p>	<p>Тим за заштиту Одељенски старешина Стручни саарадници Ученички парламент</p>
<p>Информисање запослених</p> <p>Запослени се информишу о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља злостављања изанемаривања путем - на седницама Наставничког већа, - на састанцима стручних актива и тимова - писменим путем -издавањем решења о обавезама - на огласној табли у зборници школе</p>	<p>директор координатори стручних актива и тимова</p>
<p>Информисање родитеља</p> <p>На Свету родитеља информисање родитеља о стању безбедности о правима и обавезама ученика, запослених и родитеља у области заштите – на најмање једном састанку</p>	<p>Директорка координатор Тима за заштиту и родитељ члан тима координатор тима за самовредновање</p>
<p>на првом родитељском састанку информишу се о обавезама и одговорностима ученика, запослених и родитеља у области заштите</p>	<p>Одељенски старешина</p>
<p>на ванредним родитељским састанцима у случају потербе обавештавају се о посебним активностима</p>	<p>Одељенски старешина</p>
<p>пуем веб странице школе - током године</p>	<p>Запослени задужен за ажурирање веб стране</p>
<p>електронком поштом или дописом – према потреби</p>	<p>одељенски старешина стручни сарадници директор секретар</p>

Подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељенске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе

Школа ће предузети активности којима ће пружати подршку активном укључивању ученика у ученичке организације, тимове и органе у циљу развоја позитивних вредности и сарадње. Циљ ових активности је да ученици активније учествују у доношењу одлука, да активно заступају интересе свих ученика у школи, као и да школа подржава иницијативе ученика. Кроз ове активности ученици развијају самопоуздање и постају друштвено одговорне личности.

Табела 7 Активности подстицања и оспособљавања ученика за активно укључивање у рад школе

Укључивање ученика у рад органа школе – на годишњем нивоу	
Избор чланова ученичког Парламента	одељенски старешина
Избор представника ученика у Школском одбору	Ученички парламент
Избор представника ученика у Тимове	Ученички парламент
Редовно позиовање изабраних ученика да присуствују седницама и састанцима	Координатори и руководиоци директор
Укључивање ученика у активности превенције	
укључивање ученика у све фазе превенције од планирања до реализације и вредновања резултата	Тим за заштиту одељенски старешина Ученички парламент заједнице ученика
организовање радионице, дискусионе групе, трибине које ће припремати и водити ученици уз подршку наставника	наставници Ученички парламент Заједнице ученика
конкурси и изложбе стваралаштва на теме превенције насиља - прављење и излагање цртежа, плаката, постера, фотографија, карикатура	Ученички парламент
спортски сусрети	наставници физичког васпитања, наставници разредне наставе Ученички парламент
Обуке и активност	
Анкетирање ученика да би се виделе њихове потребе и сваке године, помоћи им да направе план за партиципацију у рад школе	парламент стручни сарадници одељенскер старешине
Активност „ обрнута учионица“ ученици и заослени мењају улоге једномн годишње фотмирати организациони одбор и логистичку подрчу од ученика и запослених	Формира се Организациони одбор који ће се формиратисастојати од запослених и ученика
Учешће ученика у целом процесу самовредновања анкетриање, обрада података, интерпретација	Ученички парламент Тим за самовредновање
обуке из области изградње одељенске заједнице	стручни сарадници спољни сарадници
обуке ученика из области омладинског активизма у ученичким парламетима	ученички парламент
организовање хуманитарних активности	Формира се Организациони одбор састављен од ученика и запослених

Подстицање ученика за вршење друштвено корисног и хуманитарног рада

У циљу развијања друштвено одговорног понашања школа планира и организује активности којима ће подстицати ученике за обављање друштвено-корисног, односно хуманитарног рада. Кроз ову врсту активности школа врши превентивну функцију и развија емпатију, солидарност и сарадњу, активизам као и доприноси развоју основних моралних вредности код ученика. Сврха друштвено корисног рада је и да ученици унапреде компетенције потребне за одговорно учешће у друштву, да промовишу и поштују људска права.

Активности друштвено корисног и хуманитарног рада организују школа планира Годишњим планом рада у оквиру плана заштите од насиља, као активности за све ученике али и у оквиру плана појачаног воспитног рада за поједине ученике којима су изречене васпитне мере и тада је ово облик ресторативне дисциплине Ресторативна дисциплина је јесте приступ којм се омогућује умањење или отклањање штете, односно последица развија свест о одговорности и последицама сопственог понашања и понашања других и поправљају се односи укључених страна..

Табела 8 Активности подстицања ученика за вршење друштвено корисног и хуманитарног рада

Хуманитарне акције	
организовање хуманитарних акција за осетљиве групе - прикупљање гардеробе и играчака - хуманитарни базари - хуманитарне приредбе	
Организовање хуманитарних акција за животиње - акције храњења и удомљавања напуштених животиња - прикупљање прилога	
Посете установама које се баве хуманитарним радом	
Еколошке акције	наставници задужени за екологију
- уређење школског довишта, учионица и других просторија - уређење школског простора за одржавање одређених манифестација (изложбе, спортска такмичења, гостовања - учешће у акцијама чишћења које организује локална заједница - постављање хранилишта за птице у школском дворишту	за сваку активност одређује се координатор наставник и ученик у Годишњем плану рада школе
- прикупљање материјала за рециклажу - организовање трибина и радионица са еколошким темама - посете установама које се баве заштитом животне средине	

Формирање ученичких клубова - клуб љубитеља читања -	анкетирати ученике и видети потребе и интересовања
--	--

Садржаји и начини за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања

Појачани васпитни рад се остварује са учеником након указивања на његово непримерено понашање. Појачан васпитни рад одразумева низ планираних активности свих ученика у образовно васпитном процесу којима руководи одељенски старешина.

Циљ појачаног васпитног рада је да ученик покаже позитивне промене у свом понашању и прихвати одговорност за своје поступке

Табела 9 Активности појачаног васпитног рада

Одељески старешина	
<ul style="list-style-type: none"> - ученику указује на његово понашање - обавештава родитеље / законите заступнике - прати анализир и предузима мере : - разговара са учеником, вршњацима, родитељима/старатељима, наставницима 	
<ul style="list-style-type: none"> - Прави план појачаниг васпитног рада са учеником и при томе укључује остале у рад са циљем да ученик покаже позитивне промене у свом понашању и одговорност за своје поступке - Води документацију о ученику / обрасци или педагошка свеска - О исходу појачаног васпитног рада обавештава ученика, родитеља/старатеља, одељенско веће, стручне сараднике и директора 	
Одељенска заједница	
<ul style="list-style-type: none"> - Учествоје у активностима које су планиране Планом појачаног васпитног рада ради стварања климе која подржава позитивне промене понашања помоћ у изради домаћих задатака, „укључивање“ у друштво - Моће и да предлаже активност за појачан васпитни рад - Заједнички друштвено користан и хуманитарни рад 	
Стручни сарадници	
<ul style="list-style-type: none"> - Индивидуални или групни саветодавни разговори са учеником и родитељима - Помажу у изради Плана појачаног васпитног рада 	
Родитељи / старатељи	
<ul style="list-style-type: none"> - Након што их одељенски старешина обавести о проблематичном понашању њиховог детета укључују се у све активности које су предевиђене Планом појачаног васпитног рада - Укључивање у образовне порграме, тематске трибине, фокус групе, ради размене мишљења - Индивидуални разговори - Групни разговори, 2 – 3 родитеља чија деца имају заједничке проблеме 	

Поступци за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања

Табела 10 Индикатори за рано препознавање ризика

Индикатори за рано препознавање ризика	
понашање ученика	
<ul style="list-style-type: none"> - уочљиве промене у односиу на раније понашање - несигурно је и у школи тражи близину наставника / одрасле особе - избегава уобичајени пут од куће до школе - не жели да иде у школу сам већ тражи да га родитељи доводе - наводно је болесно када треба да иде у школу - често изостајање из школе - пад успеха у школи - поремећаји пажње - прети самоубиством 	
-	
Комуникација ученика и односи са другима	
<ul style="list-style-type: none"> - повуеност, несигурност и избегавање дружења, - ученик је углавном сам у току одмора - раздрожљивост, напетост, сколоност да реагује пплачем - не укључује се у заједничке физичке активноти - депресивно је, а понекад и агресивно према другој деци 	
Физички изглед ученика и облачење	
-	
Здравље ученика	
<ul style="list-style-type: none"> - има слабији апетит и проблеме са сном (несанице, ноћне море) - родитељи пријављују изненадну појаву ночног мокрења - соматске тегобе иако је дете физички здраво (главобоље, болови у стомаку, тешкоће при дисању) 	
Породична ситуација	
Процедуре рада са ученицима који су у ризику	
Сачињавање плана заштите од насиља за конкретну ситуацију	
Примена програма оснаживања ученика који су у ризику	

Начин реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа

Пре примене корака поступања процењујемо:

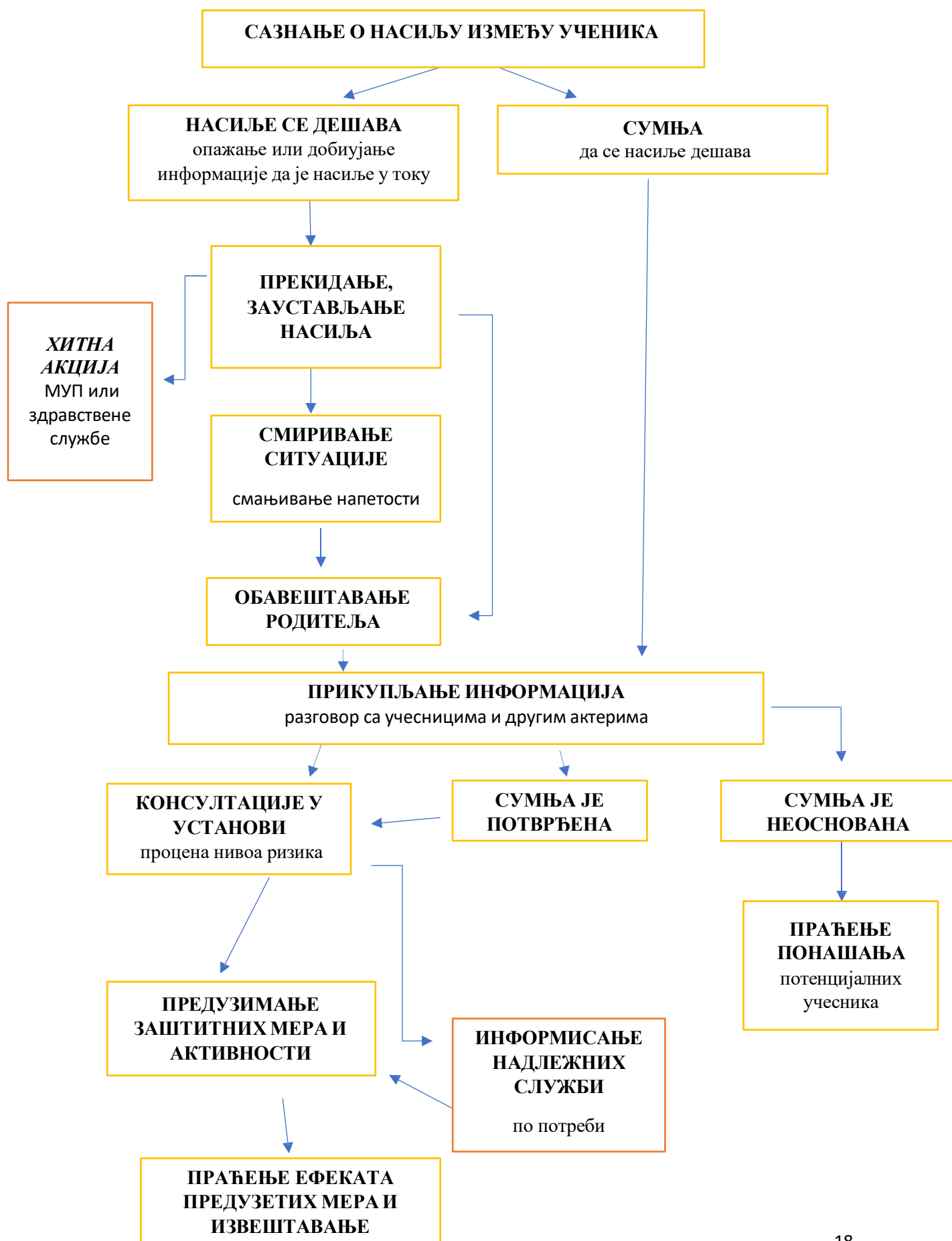
- да ли се насиље **дешава** или постоји **сумња** на насиље;
- **где** се дешава - да ли се дешава у школи или ван ње;
- **ко** су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- **облик и интензитет** насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се **процена нивоа ризика** за безбедност.

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања:

- случај се решава у установи;
- случај решава установа у сарадњи са другим релевантним установама;
- случај се прослеђује надлежним службама.

Поступање

Табела 11 Поступање, улоге и одговорности

Улоге и одговорности	
Свака особа која има сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању у обавези је да реагује	
КОРАЦИ У ПОСТУПАЊУ	
Проверавање сумње или откривање насиља , злостављања и занемаривања ради утврђивања релевантних чињеница потврђивање или одбацивање сумње на насиље, тостављање и занемаривање	
Прикупљене информације немају значај изјаве која се даје у току васпитно дисциплинског поступка	
од кога се прикупљају	ко прикупља и како
Информације се узимају од свих учесника непосредно по сазнању или сумњи о догађају	Ко прикупља - одељенски старешина - стручни сарадник - члан Тима за заштиту или - друго задужено лице у школи Како прикупља
Начин прикупљања се одређује у зависности од специфичности ситуације	- непосредан разговор - писаним путем - анонимна анкета
Школа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању	
Изјава од ученика се узима у току васпитно дисциплинског поступка у присуству родитеља у складу са Законом о основама система образовања и васпитања	
У случају сумње појачава се васпитни рад, прати се понашање ученика	
Када се сумња потврди, директор и Тим за заштиту предузимају мере и активноти за извршено насиље	
Заустављање насиља, злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених, а нарочито најближе присутног запосленог и дежурног наставника - у случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може да га заустави, одмах че тражити помоћ	
Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби одмах након заустављања насиља Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета обавештава се Центар за социјални рад	
Консултације се врше непосредно по појави сумње или по стицању сатнања о насиљу, злостављању и занемаривању. Врше се ради <ul style="list-style-type: none"> - разјашњавања околности - анализирања чињеница - процене нивоа ризика - процене нивоа насиља и злостављања - предузимања одговарајућих мера и активноти - избегавања конфузије и спречавања некоординисаних акција - развијања ефикасног поступања 	

Укључују се

- одељески старешина
- дежурни наставник
- психолог
- педагог
- тим за заштиту
- ученички парламент

Уколико у току консултација у школи, директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе

- Министарство просвете
- Надлежну школску управу
- Центар за социјални рад
- Полицију
- Правосудне органе
- Здравствену службу

Мере и активности предузимају се за све облике и нивое насиља и злостављања.

- Сачињавају се у складу са Правилником о поступању у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање
- План заштите од насиља се сачињава за конкретну ситуацију насиља другог и трећег нивоа за ученике који су претрпели насиље или били сведоци насиља и злостављања
- Сачињава га тим за заштиту заједно са одељеским старешином
- План појачаног васпитног рада ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља за ученике који су извршили насиље, подстрекивали на насиље или пасивно подржавали насилну ситуацију

Први ниво насиља

- процењује одељески старешина
- активност предузима самостално одељески старешина у сарадњи са родитељем у смислу појачаног васпитног рада са одељеском заједницом, групом ученика или индивидуално
- одељески старешина може консултовати психолога/педагога школе за подршку
- изузетно укључује Тим за заштиту и то: ако се насилно понашање понавља, ако појачан васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање и насиље од групе .. који тада процењује ниво у складу са информацијама и предузима даље активности

Други ниво насиља

- активности предузима одељески старешин
- укључивање тима за заштиту
- обавезно укључивање родитеља у смислу појачаног васпитног рада
- могућност предлагања покретања васпитно-дисциплинског поступка

Трећи ниво насиља

- активност предузима директор са тимом за заштиту
- обавезно укључивање родитеља
- обавезно укључивање надлежних органа (центар за социјални рад, полиција, јавно тужилаштво и др.)
- обавезно покретање васпитно-дисциплинског поступка
- обавезан појачан васпитни рад и изрицање мере , у складу са законом
- Тим за заштиту процењује да ли је потребно да током трајања васпитно дисциплинског поступка ученик буде удаљен из процеса непосредног образовно-васпитног рада и та процена чини саставни део решења којим се ученик удаљује
- о удаљењу ученика, школа обавештава родитеља и надлежни центар за социјални рад у циљу заједничког деловања и израде плана појачаног васпитног рада
- у случају удаљавања ученика, школа заједно са родитељима и центром за социјални рад , реализује појачан васпитни рад
- током удаљења школа је у обавези да , на иницијативу ученика или родитеља, доставља потребне наставне материјале
- родитељ је одговоран за редовно укључивање детета у активности појачаног васпитног рада
- у случају неукључивања центра за социјални рад школа обавештава министарство надлежно за надзор над радом центара
- Након повратка у школу, са учеником се наставља појачан васпитни рад и праћење, у складу са планом
- Уколико присуство родитеља у току вођења васпитно-дисциплинског поступка и реализације појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у школи , директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца

Када се насиље између ученика догоди ван простора школе

- по добијању сазнања од представника спољашње заштитне мреже састаје се тим за заштиту
- тим анализира ситуацију у складу са доступним информацијама
- могућност процене нивоа насиља
- тим предлаже одељенском старешини израду плана појачаног васпитног рада за ученика узимајући у обзор: последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика у школи и континуитет ризичног понашања

За ученика који је претрпео насиље ван просторија школе односно другог простора у којем школа остварује образовно васпитни рад

- тим за заштиту предлаже одељенском старешини израду плана заштите од насиља
- тим процењује и укључују представнике спољашње мреже заштите

<p>Обавезе родитеља у току појачаног васпитног рада са учеником</p> <ul style="list-style-type: none"> - обавезно укључивање - у ситуацији када родитељ не сарађује са школом, а долази до поновљеног насиља ученика, школа обавештава надлежни центар са социјални рад и примењује мере у складу са законом у односу на одговорност родитеља - школа документује недостатак сарадње са родитљима кроз: евиденцију о позивима на састанак, евиденцију о реализацији и учешћу родитеља у плановима заштите и плановима појачаног васпитног рада за ученике и друго
<p>Обавезе школе у осталим случајевима насиља, злостављања и занемаривања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уколико постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању или занемаривању ученика у породици, директор без одлагања обавештава надлежно јавно тужилаштво, полицију и центар за социјални рад - Уколико постоји сумња или сазнања да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, насилни екстермизам, директор сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању - Уколико постоји сумња ии сазнање да је ученик укључен у било који облик трговине људима директор поступа у складу са Протоколом о поступању у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање; -
<ul style="list-style-type: none"> - Када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према ученику у школи директор предузима мере према запосленом у складу са Законом;
<ul style="list-style-type: none"> - Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања или занемаривања над учеником треће лице, директор је у обавези да истовремено обавести о томе родитеље детета које је изложено насиљу, надлежни центар за социјални рад, полицију и надлежно јавно тужилаштво;
<ul style="list-style-type: none"> - Када се насиље или злостављање дешава у школи између одраслих лица (запослени – запослени, запослени, родитељ, треће лице директор предузима мере у складу са законом
<p>Праћење ефеката предузетих мера и активност</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Одељенски старешина - Тим за азштиту - Психолог и педагог

Облици и садржаји рада са свим ученицима и ученицима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања

Табела 12

Упознавање ученика са основним појмовима у области превенције насиља, дискриминаторног понашања и вређања угледа, части и достојанства личности	
– организовање предавања/презентације на тему људских права, као и права деце; – организовање предавања/презентације за ученике на неку од тема у вези са грађанским правима, обавезама и одговорностима; – учествовање у организацији хуманитарне акције за помоћ и подршку угроженима (Црвени крст, Установе заштите деце без родитељског старања и др.);	
Обележавање Светског дана борбе против трговине људима	
Маскенбал „Лепота различитости“	
Обележавање међународних дана који се односе на превенцију дискриминације	
промовисање принципа и вредности здравих стилова живота као и спречавању малолетничке деликвенције	Тим
Тема: Болести зависности, за ученике 6,7 и 8. разреда	Едукатори Завода за јавно здравље, Панчево
Бон-тон за децу – радионице за ученике првог циклуса	Учитељи и представници Тима
Кутија Поверења	Педагошко-психолошка служба
Пројектовање избора едукативних филмова	Одељенске старешине

Сарадња са породицом, локалном заједницом, полицијом и другим релевантним организацијама, органима и службама

Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања предвиђа се сарадња са породицом ученика, локалном самоуправом, надлежном јединициом полиције, центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима. Планом заштите од насиља на годишњем нивоу дефинишу се конкретне активности за сваку школску годину, на основу анализе стања сигурности и безбедности ученика, анализе ситуација насиља и ризичних понашања ученика из претходне школске године.

Организовање предавања/презентације за родитеље на неку од тема у вези са грађанским правима, обавезама и одговорностима у сарадњи са стручним сарадником и/или наставником; Сарадња са МУП-ом- одељење за малолетничку деликвенцију- трибина, радионице са ученицима,предавања према плану МУП-а за превенцију насиља

Начини праћења , вредновања и извештавања органа школе о остваривању и ефектима програма заштите

У школи се прате и вреднују ефекти програма заштите и о томе се подноси полугодишњи и годишњи извештај директору, Школском одбору, Савету родитеља.

Одељенски старешина, Тим за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања и стручни сарадници подносе извештај директору. Тим за заштиту и директор извештавају педагошки колегијум, Савет родитеља и Школски одбор.

Извештаји садрже следеће елементе

1. број инцидентних ситуација и пријава
2. заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања ,занемаривања
3. број повреда
4. број васпитних и васпитнодисциплинских поступака против ученика
5. број дисциплинских поступака против запослених
6. остварене обуке у превенцији насиља, злостављања ио занемаривања
7. потребе даљег усавршавања
8. број и ефекте акција које промовишу сарадњу , разумевање и помоћ вршњака
9. квалитет сарадње и укључености родитеља у креирању сигурног и подстицајног школског окружења у циљу превенције насиља

Поступање школе у одговору на кризни догађај

Појам кризног догађаја

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Табела 13 Кризни догађаји

<ul style="list-style-type: none"> - Природна смрт ученика - Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње); - Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње); - Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи; - Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи; - Нестанак детета/ученика; - Масовно тровање у простору установе; - Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично; - Талачка криза; - Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади); - Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар); - Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...); - Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа; - Други кризни догађаји, у смислу Правилника о поступању

Директор школе решењем формира Тим за кризне догађаје који делује у оквиру Тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, а чине га: - директор школе - стручни сарадници-педагог и психолог школе - три наставника и (један из првог циклуса, два из другог циклуса). Координатор Тима је тима је поред послова координације, задужен је за вођење документације и извештавање.

Табела 14 Улоге чланова Тима за кризне догађаје

Члан тима	Улога чланова тима
директор школе	Кординација активности- планирање, организација, кординација и сарадња са спољашњом заштитном мрежом, праћење и евалуације

школски педагог	Информисање-прикупљање, проверавање, селекција, дистрибуција информација и припремање саопштења
школски психолог	Психолошка подршка -праћење реаговања, процена потребе за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процена потребе за укључивање мобилног тима и сарадња са мобилним тимом
професор физичког и здравственог васпитања	Информисање-прикупљање, проверавање, селекција, дистрибуција информација и припремање саопштења
Представник Савета родитеља	Учешће у информисању

Процена капацитета установе: У установи ради 52 наставника, 2 стручна сарадника, један библиотекар, један шеф рачуноводства, један секретар установе, једна административна радница, једна сервирка, један домар и 7 радница на одржавању хигијене. Установа има радника обезбеђење. Запослени су упознати са ризицима од пожара и сваке 3 године имају обуку. У установи је присутан зубар.

Активности и поступање установе у кризним ситуацијама:

Табела 15 Кораци у поступању

Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању, као и о томе шта је већ урађено поводом тога у установи. У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе, као и других евентуално потребних органа/служби. Неопходно је да запослени у установи поступају у складу са планом поступања у ситуацијама кризе и у зависности од врсте кризног догађаја, и у складу са планом евакуације. Тим за кризне догађаје благовремено информише Министарство просвете, односно надлежну школску управу о догађају, као и предузетим активностима.
Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи	Тим за кризне догађаје у сарадњи са релевантним тимовима установе израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану. Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама деце/ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја. План рада треба да садржи конкретне активности/мере које установа планира да

	<p>предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања.</p> <p>Приликом прављења плана важно је узети у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте.</p> <p>Након кризног догађаја, неопходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи - постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење понашања деце/ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера.</p> <p>Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, надопуњује га и коригује.</p>
<p>Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим).</p>	<p>На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите, установа врши процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, начин рада и извештавања.</p> <p>У зависности од облика/врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите.</p>
<p>Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције</p>	<p>Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања неопходне подршке.</p> <p>У ситуацијама када поступа мобилни тим, тим за кризне догађаје установе постаје саставни део мобилног тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације мобилном тиму, учествује у заједничком планирању, организацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са мобилним тимом, тим установе врши праћење и идентификовање деце/ученика и запослених којима је потребна помоћ, пружа прву психолошку помоћ као и друге видове подршке.</p>

<p>Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају</p>	<p>Директор установе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце/ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства</p>
<p>Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима</p>	<p>Тим за кризне догађаје прати реаговања ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основна интервенција користи се психолошка прва помоћ. У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања психосоцијалне подршке и/или укључивање интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације.</p>
<p>Организација евентуалних комеморативних активности</p>	<p>У случају кризних догађаја са смртним исходом, тим учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.</p>
<p>Праћење реализације плана и евалуација</p>	<p>Неопходно је праћење реализације плана рада (у оквиру плана рада тима за заштиту) у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.</p>
<p>Вођење документације и извештавање</p>	<p>Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризној ситуацијом. Извештај о поступању установе доставља се надлежној школској управи, а када су у питању домови ученика, извештај о поступању се доставља и сектору Министарства надлежном за ученички и студентски стандард, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.</p>

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, тим за кризне догађаје након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

Мапирање безбедних места у установи: У зависности од кризног догађаја мапирају се безбедна места. У скоро највећем броју сличајева безбедно место је школско двориште.

Утврђени начини алармирања: Начин алармирања ученика и запослених је дуго звоњење школског звона, интерно лично обавештавање као и обавештавање запослених постојећим каналима комуникације-вибер групе, као и постојећим каналима комуникације са родитељима.

Стручно оспособљавање запослених за начин реаговања на кризни догађај, као и унапређивање безбедносне културе деце, односно ученика и запослених вршиће се кроз обуке, вежбе, стручно оспособљавање унутар установе и демонстрације ситуација у сарадњи са Градским штабом за ванредне ситуације.

Поступање установа након кризног догађаја

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у установи тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, установа даље унапређује план поступања установе у кризним ситуацијама.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја наставничко веће, док школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школска управа.

Извештај о реализацији посебног плана део је годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

